

Rəyçilər: *ped.ü.fəls.dok.* X.A. Talbova

ped.ü.fəls.dok., dos. B.O. İbadova

Açar sözlər: *ibtidai sinif, kompüter texnologiyası, şagird, riyaziyyat, öyrədici təlim*

Ключевые слова: *начальные классы, компьютерные технологии, ученик, математика, учебная подготовка*

Keywords: *elementary school, computer technology, students, mathematics, training*

Müasir dövrdə daim yeniləşən informasiya bolluğu şəraitində böyüməkdə olan nəslə daha çox bilik, bacarıq və vərdişlər aşılanmalıdır. Bunun üçün isə istifadə olunacaq "alətlərdən" biri də kompüter texnologiyasıdır. Qabaqcıl dünya təcrübəsi göstərir ki, uşaqlarda kompüterə maraq oyatmaq və onunla işləməyi öyrətməyi ən geci I sinifdən başlamaq olar. Bu məqsədlə uşaqlarla iki istiqamətdə iş aparmaq məqsədəuyğundur:

1. Onlarda tədrisən ilk təfəkkür fəaliyyəti vərdişləri aşılamaq, informasiya proseslərinin əhəmiyyətini başa düşməkdə və kompüterlə bəzi sadə əməliyyatları yerinə yetirməkdə kömək etmək;

2. Müasir informasiya texnologiyalarından istifadə üzrə praktik vərdişlər aşılamaq;

Bunlardan ikincisi praktik xarakter daşıyır və məqsəd insan fəaliyyətinin bütün sahələrində, ən mühümü isə məktəblilərə çox yaxın olan təlim fəaliyyətində yeni informasiya texnikasının tətbiqini göstərməkdir.

Deməli, informasiya kommunikasiya texnologiyalarından istifadə şagirdlərin şüurunun inkişafına təsir edən dönməz və çox vacib amildir.

Kompüterlərin təhsildə geniş tətbiqi təfəkkür fəaliyyəti qarşısında yüksək tələblər qoymaqla bərabər, şagirdlərin təfəkkürünün inkişafı üçün yeni şərait yaradır. Bu zaman təfəkkürdə hətta şəxsiyyətdə kompüterləşməyə qədər olan dövrdə mümkün olmayan bir aktivlik baş verir.

Öyrədici sistemlər vasitəsi ilə şagirdlərin dərk etmə imkanlarını intensivləşdirməklə onların malik olduqları yaradıcı potensialı reallaşdırmaq olar. Bu sistemlərdə nəzəri biliyin təsviri üçün istifadə edilən modellər onun yaradıcısı tərəfindən sistemin qurulması prosesində müəyyən edilir. Biliklər bazası tam olmaqla bərabər tədrisin effektivliyini təmin etməlidir. Ona görə də biliyin təsviri modeli seçilən zaman şagird təfəkkürünün strukturu nəzərə alınmalıdır. Biliyin təsviri modelləri bir çox ədəbiyyatlarda şərh edilmişdir. Biliyin təsviri modeli onun təsvir imkanları, sadəliyi və əyanliliyi nəzərə alınaraq seçilir. Bu zaman anlayışların təsviri üçün ierarxik strukturlu modeldən istifadə edilir. Psixoloqların fikrincə şagird təfəkkürünün strukturundakı anlayışlar arasındakı əlaqələr öyrədici təlim sistemlərdə biliyin təsvirindəki əlaqələrlə eynilik təşkil etməlidir.

İnformasiya vasitələrinin cəmiyyətin praktikasında, o cümlədən tədrisdə kütləvi surətdə istifadə olunması "insan-kompüter" sisteminin optimallaşması kimi problemləri də qarşıya qoyur. Bu problemlərin həlli zamanı şagirdlərin, pedaqoqların, metodistlərin təfəkkürünün xarakteristikası və şəxsiyyətin məxsusiyətləri kimi insan amilinin komponentləri nəzərə alınmalıdır.

Öyrədici təlim sistemləri elə qurulmalıdır ki, şagirdlə ünsiyyətdə yarana biləcək gözlənilməz vəziyyətlərə o məntiqi reaksiya verə bilsin. Bununla belə, qeyd edək ki, hətta ən yüksək səviyyədə hazırlanmış öyrədici sistemlər bu tələblərə tam cavab vermir. Belə vəziyyətlərdə öyrədici sistemin məntiqi yumorla cavab verməsi məqsədəuyğundur. Ünsiyyətin səmərəli olması üçün şagirdə onun bu ünsiyyətlə hansı suallara cavab ala biləcəyini əvvəlcədən başa salmaq lazımdır. İnformasiya texnologiyalarının tədrisdə tətbiqi şəraitində şagirdlərin məntiqi təfəkkürünün inkişafı, həmçinin

kompyuterlə ünsiyyət zamanı meydana çıxan konfliktlər nəticəsində onlara refleksiv inkişafın aktivləşməsi baş verə bilər. Buradan alınır ki, təhsilin informatlaşmasının uşaqların zehninə inkişafının psixoloji problemini perspektivini nəzərə alaraq öyrənmək lazımdır. Bu nöqteyi-nəzərdən informatlaşdırma elmi-texniki inqilab şəraitində insanın psixoloji inkişafının bir xətti kimi baxmaq olar.

İbtidai siniflərin riyaziyyat proqramı uşaqlara dərstdə və həyatda rast gəldikləri məsələlərin həlli zamanı müstəqil çalışmaq, öz təfəkkürünün gücünə inam yaratmaq, təşəbbüskarlıq, zəhmətə qatılmaq keyfiyyətləri, məsuliyyət hissini aşılamaq, onları zəruri bilik, bacarıq və vərdislərlə silahlandırmaq üçün böyük imkanlar açır.

Riyaziyyatın tədrisinin əsas məqsədlərindən biri uşaqların təfəkkürünü, xüsusilə də fəza təfəkkürü formalaşdırmaq və onu inkişaf etdirmək, mücərrədləşdirmə və mücərrəd obyektlərlə "işləmək" bacarığının aşılmasıdır.

İbtidai siniflərdə kompüter texnologiyasından istifadə zamanı müəllimlər tədris prosesini daha səmərəli qura bilərlər. Bu zaman daha çox informasiyanı daha az vaxt ərzində mənimsətmək, həmçinin tədris prosesini daha maraqlı etmək olar. Tədris prosesini maraqlı edən amillərdən biri də həndəsi elementlərdən, onların canlı təşkilindən, əyaniliklərdən və kompüterlə vizuallaşdırılmasından istifadədir. Ögər yuxarı siniflərdə yuxarıda sadalananlara məsələlərin seçimi müəllim üçün böyük çətinlik törətmirsə, ibtidai siniflərdə seçimdə diqqətli olmaq lazımdır. Çünki seçiləcək məsələlər ibtidai sinifin riyaziyyat kursuna və proqramına tam uyğun olmalıdır. İbtidai siniflərin riyaziyyat kursu mənfə olmayan tam ədədlər və əsas kəmiyyətlər hesabını, cəbr və həndəsə elementlərini özündə birləşdirir.

İbtidai siniflərin riyaziyyat kursunda şagirdlərə mənfə olmayan tam ədədlər çoxluğunda hesab əməllərinin mühüm xassələri, bu xassələrə əsaslanaraq şifahi və yazılı hesablaşma üsulları aşılmalıdır. Bununla yanaşı ibtidai siniflərdə riyaziyyat təlimi şagirdlərin tərbiyəsi və inkişafı ilə sıx qarşılıqlı əlaqədə aparılmalıdır. Riyaziyyatın öyrənilməsi uşaqlarda məntiqi təfəkkürün, elmi dünyagörüşünün formalaşmasına kömək etməli, onların dərk etmə qabiliyyətlərini artırmalı, ictimai-faydalı əməyə vicdanlı münasibət və Vətənə məhəbbət hissi aşılanmalıdır. İbtidai siniflərin riyaziyyat proqramı riyazi anlayışların konkret həyatı materiallar üzərində mənimsənilməsinə nəzərdə tutur. Bu isə şagirdlərin dərslər zamanı tanış olduqları bütün anlayış və qaydaların təcrübəsinə xidmət etdiyini, onların həyatı tələbailərdən yarandığını izah etməyə imkan verir və nəzəriyyə ilə təcrübənin əlaqəsini düzgün başa düşməyə şərait yaradır.

Məhz bütün bunları nəzərə alaraq əminliklə söyləmək olar ki, riyaziyyat dərslərində həndəsə elementlərinin tədrisində kompüterdən istifadə təlim prosesinin ayrılmaz elementinə çevrilməkdədir.

Problemin aktuallığı. Kompüterlərin təhsildə geniş tətbiqi təfəkkür fəaliyyəti qarşısında yüksək tələblər qoymaqla bərabər, şagirdlərin təfəkkürünün inkişafı üçün yeni şərait yaradır. Bu zaman təfəkkürdə hətta şəxsiyyətdə kompüterləşməyə qədər olan dövrdə mümkün olmayan bir aktivlik baş verir.

Problemin yeniliyi. İbtidai siniflərdə kompüter texnologiyasından istifadə zamanı müəllimlər tədris prosesini daha səmərəli qura bilərlər. Bu zaman daha çox informasiyanı daha az vaxt ərzində mənimsətmək, həmçinin tədris prosesini daha maraqlı etmək olar.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Məqalədə irəli sürülmüş mülahizələrdən ibtidai siniflərdə dərslər deyən müəllimlər istifadə edə bilərlər.

ƏDƏBİYYAT

1. Alişov M.O. Kompüter təliminə ibtidai siniflərdən başlamalı // İbtidai məktəb və məktəbəqədər tərbiyə, 1998, № 4
2. Həmidov S.S. İbtidai siniflərdə riyaziyyatın tədrisi metodikası. Bakı, ADNA, 2006.

3. Ковалева И.А. и Наумова Н.Е. Роль компьютера в формировании исследовательских умений младших школьников Всероссийская научно-практическая конференция Санкт-Петербург, 2009, 25-26 март

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ РЕЗЮМЕ

Присвоение компьютерных знаний начинается с начальных классов. По показателям исследований в настоящее время ряд учителей считают, что компьютеры могут отвлечь внимание учеников. Чтобы правильно оценить результативность применения компьютерных технологий им важно знать психологические особенности познания. Учителя должны уделять внимание с одной стороны на развивающие, воспитательные, образовательные возможности информационных технологий как источник данных, а с другой стороны на возможности детей познания предоставленных знаний.

THE USE OF COMPUTER TECHNOLOGY IN PRIMARY SCHOOL SUMMARY

Assigning computer knowledge begins with the initial classes. In terms of studies are currently a number of teachers believe that computers can distract students' attention. To properly assess the effectiveness of the application of computer technology it is important to know the psychological characteristics of cognition. Teachers should focus on the one hand on the educational, educational, educational opportunities of information technology as a source of data, and on the other side to the possibilities provided by the children's knowledge of knowledge.

Redaksiyaya daxil olub: 20.06.2016